

Uskumatu tõelisus

Saaremaa ooperipäevad 19. – 24. VII

Tiiu Levald

Ilmselt olen üks väheseid Maarjamaal, kes juba kolmandat aastat osa saanud Saaremaa ooperipäevadest peaaegu täisannuse. Kuna kultuuriürituste kohal ripub pidevalt „rahakirves”, siis on tõesti imetusväärne, milline publikumenu on neid päevi saatnud! Ilmselt on toimkond eesotsas Marika Pärgi ja Arne Mikuga teinud kõrgpilootaazi promotöös. Tänu sellele ei ole kahtlust ka tulevase aasta edukuses, sest uued plaanid sisaldavad selliseid maailmanimesid nagu Soile Isokoski ja José Cura, aga seal on kirjas ka meie tulevikulootus Kai Rütel!

Tänavuste ooperipäevade ülesehitus kujunes äärmiselt sümpaatseks, raamiks meie juubilarid: alguseks Eino Tambergi teosed ja lõpetuseks lastele mõeldud esietendus, Olav Ehala ja Leelo Tungla muusikaline lastelavastus „Käsikivi kosmosest”. Külalised Moskva Konstantin Stanislavski ja Vladimir Nemirovitš-Dantšenko nimelisest akadeemilisest muusikateatrist tõid ooperitelgi lavale Verdi „La traviata” ja Puccini „Madama Butterfly”, lisaks ka rea soliste galakontserdile. Esindatud olid meie Vanemuine Mozarti „Figaro pulmaga” ja Estonia Verdi „Maskiballiga”, mõlemas laulmas meie oma, kodumaised lauljad (vaid estoonlastel oli Kuninga rollis abiks Šenol Talinli). Nende etenduste vahele mahtus kaks kontserti Kuressaare lossi kapiitlisaali: Anneli Peebo ja Christian Kochi *Lied'i*-õhtu ning Juhana Tralla – Ralf Taali ooperiaariate kava. Ain Anger – Piret Aidulo esinesid helinditega Bachist Villem Kapini Kihelkonna ja Kaarma kirikus. Hortus Musicus tõi Karja, Püha, Kuressaare Laurentiuse ja Põide kirikusse kontsertetenduse „Vooruslike naiste liitania” ning Kuressaare kõlakojas esines Estonia Brass. Seega igale

„La traviata” edu põhiline pant on peategelane Hibla Gerzmava.

JÖRGEN AAV

Bergeracis” A. Miku, R. Elbi ja O. Kuusiku esituses. Kuna olen Elbi arenguteed saanud päris pikalt jälgida, siis julgen väita, et sellise rikka muusikalise ja sõnalise materjaliga (Jaan Krossi geniaalne Rostand'i eestindus) roll arendab lauljat (muidugi, kui on soovi arenda!) tunduvalt rohkem kui nii mõnigi maailmaklassika „käiberoll”.

Kõigile lastevanematele, kellel lapsed eas 5–15, julgen soovitada **Ehala-Tungla** lastelugu „KÄSIKIVI KOSMOSEST” (idee autor A. Mikk). Mitte see, et lugu on lühike ja õpetlik, pole olu-

litemperamentne ja tema tempod *à la* Toscanini (nii ta põhjendas autogrammitunnis) panid nii mõnigi kord pillimehed täbarasse seisu.

Etenduse edu põhiline pant on muidugi peategelane – **Hibla Gerzmava** on kahtlemata üks põnevamaid interpreete tänases vokaliste maailmas. Kindlasti on teisi sama kauneid hääli ja väga omapärase rollilahendusega Violettasid, kuid tema isikupära ning lisaks lauljahaaridusele ka pianisti- ja organistiharidus on andnud talle erilise kompleksivabaduse nii

Polkopin) ja konsul Sharplessi (Andrei Baturkin) roll lauldud väga heal tasemel. Nii tenoril kui baritonil on kaunis ja hea kooliga hääli ning konsuli südamlikkus ja ohutunde väljamängimine piisav. Pinkertoni puhul oodanuks suuremat kirglikkust, tõelise tunde tärkamist kohtumisel nii erakordselt siira ja lapseliku olendiga, nagu seda oli 15aastane Butterfly, ja vahest ka suuremat sõltumatust dirigendist. Kuid sellest hoolimata jäi kõrva esimese vaatuse jumalik duett – kõlaltselt oli see Puccini, mis sobinuks ehk autorile endalegi!

GALAKONTSERI kujunes suureks lauljate paradiks, kus eredaimateks jäid muljed meie **Ain Angerist**, külalisteatrist naissolistidest (**Gerzmava**, **Vaštšenko** ja **Larissa Andrejeva**) ning praegu veel vabakutselisest, kuid Moskva Suures teatris mitu rolli teinud noorukesest **Anna Aglatovast**. Kontserdi avapooles kõlas palju vene suurmeisterite (Glinka, Rimski-Korsakov, Tšaikovski, A. Rubinstein, Mussorgski, Rahmaninov, Štšedrin) meie publikule tundmatuid helindeid, aga teine pool kuulus lääne klassikale. Võib-olla oli kava tavakuulajale liialt pikk, kuid taas sai selgeks, kuivõrd rikas on meie idanaaber oma eri rahvuste hääle poolest ja kuivõrd erinev on suhestumine muusikaga, sõltumata rahvusest! Siin maksab personaalne süvenemine, stiilitaju ja fantaasiaküllus, suhtumine autori soovidesse, mis kirjas, ja mõõdu- tunne interpreteerimisvabaduses. Igal juhul oli see väga põnev ja heas plaanis intrigeeriv kohtumine nii paljude tundmatute kunstnikega.

Soolokavadest sain osa vaid kahest, Anneli Peebo ja Ain Angeri esinemisest. **Peebo** *Lied'i*-kontsert oli väga hea ülesehitusega: kolm laulu Schumanni tsüklist „Naise elu ja armastus”, kolm Brahmsi laulu op. 105, viis valikulist laulu

...kappi kineokina ja k...
tus Musicus tõi Karja, Püha, Kuressaare Lau-
rentiuse ja Põide kirikusse kontsertetenduse
„Vooruslike naiste liitanaia” ning Kuressaare
kõlakojas esines Estonia Brass. Seega igale
maitsele midagi...

Alustan kodumaisest. **Eino Tambergi**
„Cyrano de Bergerac” on saanud teenitult
palju tähelepanu nii oma repertuaaris püsi-
mise kui ka positiivse kriitika näol. Önn, et ikka
ja jälle on lauljaid, kes selle meelikõitva teose
väärilised. Seekord kõlasid aga ka fragmendid
unustuse hõlma vajunud ooperitest „Lend”
(etendunud Estonias 1983/84) ning „Raudne
kodu” (etendunud Estonias 1964/65 ja Tartu
uus Vanemuise maja avati 1967. aastal selle
ooperiga!).

Lavastaja **Arne Mikk** on osavate kärbetega
koostanud põimiku, mille kandsid ette **Helen**
Lokuta, **Angelika Mikk**, **René Soom**, **Rauno Elp**,
Oliver Kuusik ja **Priit Volmer**, klaveril **Tarmo**
Eespere. Tooksin siinjuures väljavõtte Kristel
Pappeli artiklist „„Lend” Estonias”, kus ta ütleb
loovuse ja maailma suhteid analüüsides muu
hulgas: „„Lendu” kuulates-vaadates tuli pähe
imelik mõte: kuidas küll lavastatakse ja mõis-
tetakse seda ooperit kümne aasta pärast?
Ooperiteatri ajalugu tõendab, et sageli ehes-
tub teose väärtus just teatud aja möödudes ja
ta tähendus ilmneb selgemaltki. Ja siit edasi:
ehk võiks mõningaid eesti oopereid ja ballette
rohkem uuslavastada?” (Noorte Hää 19. II
1984). Just ehestumise fenomen toimiski sel-
lel ettevõtmisel! Seda enam, et kohal viibinud
autori sõnul on „Lend” talle üks armsamaid ja
isiklikumaid töid. Tunnetada oma võimete piiri
ning õigel hetkel teha kiire otsus – eks see on
läbi aegade olnud vist paljude fantaasiakül-
laste loovisiksuste probleem.

Lokuta ja Soomi kehastuses olid kumma-
line Tüdruk, kes uskus endal olevat lennu-
võime, ja Helilooja, kes kimpus sisemise bar-
jääriga nii loovuses kui inimsuhetes, äärmiselt
sugestiivsed: iga muusikaline fraas kõlas hästi
ja stseenid mõjusid oma kontsentreerituses
lummas-painavalt. „Raudse kodu” temaatika
– salakaubavedu, kaubitsemine inimtööjõu ja
narkootikumidega – on igihaljas. Lokuta kõrt-
sitüdruk Sally oli ere: temas oli nii vulgaarsust
kui varjatud, valulist janu tõeliste tunnete
järele, uskumatu stiilitunnetusega lauldud
„Misty town” (esmalavastuses Ülle Ulla kor-
dumatuks lauldud-tantsitud) lõppes ennastu-
nustava tantsuga. Mulje oli jahmatav.

Südant kriipivalt kõlas õhtut alustanud
tertsett: rõdustseen ja finaali duett „Cyrano de

„käiberoll”.

Kõigile lastevanematele, kellel lapsed eas
5–15, julgen soovitada **Ehaia-Tungla** lastelugu
„KÄSIKIVI KOSMOSEST” (idee autor A. Mikk).
Mitte see, et lugu on lühike ja õpetlik, pole olu-
line, vaid tegijate ehedus ja siirus! Meeskond –
õigem oleks vist öelda „naiskond”! – lavastaja
Garmen Tabor, kunstnik **Liina Unt**, valgus-
kunstnik **Airi Eras**, koreograaf **Oksana Titova** –
on osanud põhiliselt Georg Otsa nimelise muu-
sikakooli džäss ja klassikalise laulu õppuritega
lavale tuua elava, hea liikumise ning loomuliku
laulmise ja sõnavaldamisega loo. (Võib-olla
tasub kohati dünaamikat ohjeldada Tigeda
muti ja Perenaise partiis – teksti arusaadavus
kannatas.) Ehala meeldejäädavad viisid annavad
kindlasti Tungla lihtsatele, kuid kopsaka ivaga
mõtetele taas pika ea. Eriliselt sööbis hinge
Tulnuktüdruk Siri (**Anneliis Kiits**) – siirus kõiges
ja süvenenud mõtestatus laulmises. Loodan,
et ta jätkab õpinguid ja annab oma väga oma-
näolisele andele võimaluse teha kord suuri
tegusid!

Vist kõige pikema nimega teater Moskvast,
lühendatult MAMT, tõi mõlema lavastusega
mitu väga meeldivat üllatust, mis kõigutasid
kõvasti eelarvamusi. Kõrvalepõikena: auto-
grammitunnis küsis Arne Mikk teatri kunstili-
selt juhilt Aleksandr Titelilt, kas on raske kanda
teatrile nime andnud suurte eelkäijate mant-
lit, ning sai vastuse, et ei maksa seda koormat
üle tähtsustada: maailm muutub iga päev ja
pole mõtet tegelda museoloogiaga – eesmärk
on olla ansambliteater ja luua pidevalt midagi
uut.

„LA TRAVIATA” kontseptsioon (lavastaja
A. Titel, kunstnik **Vladimir Arefjev**) oligi väga
omanäoline ja eiras traditsioone. Lavapilti
kujundasid püstised, seest valgustatud klaa-
sist riskülikud, kus vastavalt vaatuse põhitoo-
nusele pandi suruõhuga lendlema punased (I)
ja valged suled (II ja IV) ning kuldsed raha süm-
boliseerivad kettakesed (III vaatus) – kogu see
virvendav foon lõi atmosfääri ja mängis kaasa
Verdi lennukate ja tõttavate rütmidega. Ava-
mängu ajal lüüdi lavale kabareetantsijaiks riie-
tatud mustade tšellodega statistikud, võtsid istet
ja imiteerisid selle pilli mängupoosi – mulje oli
võigas, kuid vaataja silme ette joonistus sel-
gelt kontseptsiooni iva, et kõike, mis kaunis ja
üllas, on selles maailmas võimalik pilastada ja
köverpeegliselt projitseerida.

Dirigent **Feliks Korobov**, hariduselt ka tšel-
list, paistab olevat tundlik muusik, kuid kohati

tide maailmas. Kindlasti on teisi sama kauneid
hääli ja väga omapärase rollilahendusega Vio-
lettasid, kuid tema isikupära ning lisaks laulja-
haridusele ka pianisti- ja organistihariduse on
andnud talle erilise kompleksivabaduse nii
muusikalises kui rolli kontseptsioonis. Rolli jäägitu
kirglikkus oli hingemattev! Kui tema Violetta
loeb viimases vaatuses paljajalu, seljas mngi
armetu lossakas mantel (sest on külm – klaas-
seina taga lendlevad lumehelbed) ilmselt
tuhandendat korda Germont’i kirja, kus palu-
takse vabandust ja lubatakse Alfredo naasmist,
siis kuskilt keha sügavusest tuleva ahastava
karjega paiskuv repliik „E tardi!” (liiga hilja
tuleb halastus) mõjus kui üheksas laine, mis
matab kõik enda alla.

Kõndides pärast etendust läbi harjumatu
sooja öö, tajusin vaid õnne- ja tänutunnet –
omal väikesel saarel sai kuulda kunstnikku, kes
järgmisel hooajal laulab METis Antoniat Offen-
bachi „Hoffmanni lugudes”. Ja pole vähetähtis,
et see väike naine korraldab tänavu juba IX
omanimelise festivali, et arendada Abhaasia
muusikaelu. Ta on sinna viinud Vladimir Spi-
vakovi orkestri ja palju nimekaid soliste, aga
seekord Moskva konservatooriumi noorte
orkestri dirigent Koroboviga, et anda Abhaasia
noortele lauljatele võimalus esineda orkest-
riga. Kes teeb, see jõuab palju!

Ooper „MADAMA BUTTERFLY” on minule
äärmiselt mitmemärgiline ja olen seda Puccini
enda lemmikest kuulnud lugematuid
kordi. MAMTi lavastus on toonud 2003. aastal
Moskvas Kuldse Maski auhinna nii lavastajale
(**Ljudmilla Naletova**), kunstnikule (**Jelena**
Stepanova) kui ka peaosatäitjale (toona Olga
Gorjakova), mistõttu ootus oli suur. Ja see sai
väärilise tasu: kaua ei ole näinud nii helget,
elegantselt askeetlikku ja puhast lavastust.
Lavapilt on valitsevalt valge ja valgusmängu-
dele avatud, valgus oli kõigi stseenide kunin-
gas. Kujunduses on vaid vihjeid miniatuursele
jaapani arhitektuurile, valge paat esiplaanil on
kandma pandud kõiki sisulisi sõlmpunkte: siin
sünnib Butterfly ja Pinkertoni lõõmav armu-
duett ja viimases vaatuses katkestab harakiri
Butterfly elulõnga. Kogu selle hõrgu välise
tähtsustuse oli igas mõttes ka nimiosatäitja **Irina**
Vaštšenko, kellel on dramaatiline ja väga rikka
värvigammaga hää: palju oli õrnust, ülimalt
kaunis oli kantileen. Ta on neid kunstnikke,
kes kuskil ei kuritarvita oma hääleliigi võima-
lusi, ka ülitraagilised hetked anti ehtjaapanliku
vaashoitusega, kuigi hääles olid kõik värvid
üliergud. Stiililiselt olid ka Pinkertoni (**Dmitri**

Soolokavadest sain osa vaid kahest, Anneli
Peebo ja Ain Angeri esinemisest. **Peebo Lied’i**-
kontsert oli väga hea ülesehitusega: kolm laulu
Schumanni tsüklist „Naise elu ja armastus”,
kolm Brahmsi laulu op. 105, viis valikulist laulu
Schubertilt, Šostakovitši op. 105 „Viis poemi
Tsvetajeva luulele” ja Dvořáki op. 55 „Mustlas-
meloodiad”. Kuna osa sellest kavast on juba
varem selle lehe veergudel vaatluse all olnud,
siis piirdun uute muljetega. Kõigepealt on uus
laulja sisuline ja hääleline küpsemine! Kind-
lasti on kapiitlisaalil eelis intiimsuse loomisel
ja ülihea akustika nii laulja kui ka kuulaja jaoks.
Erakordselt suur vedamine interpreedile on
koostöö sellise pianistiga nagu **Christian Koch**,
kes tegutseb Viinis vabakutselise Lied’i-lauljate
kontsertmeisteri ja õpetajana ning dirigendina.
Selles žanris nii oluline vormitaju ja tervikutun-
netus oli haarav. Kui plaanitakse edaspidigi esi-
tada Šostakovitši oopust, tasuks lauljal enam
süüvida Tsvetajeva tekstide tagamaadesse, siis
joonistuksid sinna kätetud valusad ja sarkas-
tilised nüansid eredamalt välja.

Ain Angeri hääles on väärtused, milliseid
ei kohta just sageli: siin on kõrvupaitavat
mahedust ja kõrguste sära, energiat ja pisa-
raid esile kutsuvat hingestatust. Ning kõige
üle valitseb tark, heamaitseline ja musikaalne
fraseerimine. Kava sisaldas aariaid Bachi
„Magnificat’ist” (BWV 243) ja kantaadist „Ich
habe genug” BWV 82. Caldara, Haydni, Dvořáki,
Mozarti, Verdi, Wagneri ja Villem Kapi helendid
– kõiki neid ühendas üldnimilik teemaring, mis
kirjas Dvořáki „Piibli laulude” (op. 99) esimeses
laulus: „Gott, erhöre mein Gebet” („Jumal,
kuule mu palvet”). Kooslu **Piret Aiduloga** oli
tasakaalus ja rõõm oli tajuda, et Eesti vanuselt
teises Kaarma kirikus on ainulaadne akustika:
iga heli jõuab kuulajani selgelt ning kiired
jooksudki ei jää ruumis „rullima”. Bachi „Pièse
dõrgue” G-duur BWV 572 andis võimaluse nau-
tida siinse oreli väga mahedat kõla ja organisti
muusikalist suveräänsust. Kontserdi lõpus kor-
damisele tulnud Kapi jumalik laul „Kui lõpeb
suvepäeva viimne vine” lummas ennekuul-
matu lihtsusega.

Seda, kuidas Anger suudab oma häälega
helilooja kirjapandut vooldada, saab huviline
kuulata juba 18. augustil Birgitta festivalil, kui
ta teeb kuningas Heinrichi rollis kaasa Novaja
Opera Wagneri „Lohengrini” etenduses. Kuna
mullu sai Klassikaraadio vahendusel Angerit
selles rollis nautida live-salvestuselt Viini Rii-
giooperis, siis julgen melomaanidele soovi-
tada: seda võimalust ei maksa käest lasta!